

Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija (angl. *European Securities and Markets Authority, ESMA*)

2011 12 05

ĮSPĖJIMAS INVESTUOTOJAMS

Prekyba užsienio valiuta (*Forex*)

Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija įspėja investuotojus dėl:

- nelicencijuotų įmonių, siūlančių investuoti užsienio valiutų rinkose;
 - pagrindinių rizikų, su kuriomis susiduria neprofesionalieji investuotojai prekiaudami užsienio valiutomis
-

Svarbiausi dalykai prieš pradėdant investuoti

- Padarykite namų darbus: pasitikrinkite, ar įmonė yra licencijuota.
 - Neinvestuokite pinigų, kurių negalite leisti sau prarasti – nuostoliai gali būti didesni nei investavote.
 - Žinokite, kad kai kurie produktų ar paslaugų pasiūlymai gali būti klaidinantys.
 - Išsiaiškinkite susijusias rizikas.
-

Kodėl ESMA paskelbė šį įspėjimą?

1. Pastebėjome, kad kai kuriose Europos Sąjungos (ES) šalyse padaugėjo atvejų, kai nelicencijuotos įmonės siūlo sandorius ar prekybos platformas valiutos išvestinių finansinių priemonių prekybai *Forex* rinkoje, tokiai kaip „sandoriai dėl skirtumų“ (angl. *contracts for difference, CFD*), „FX išankstiniai“ (angl. *FX forwards*) ar „neatidėliotini valiutos keitimo sandoriai“ (angl. *rolling spot contracts*). Todėl įspėjame investuotojus dėl nelicencijuotų įmonių, teikiančių investicines paslaugas, susijusias su prekyba užsienio valiuta.
2. Taip pat norime įspėti neprofesionaliuosius investuotojus apie pagrindines prekybos užsienio valiutomis rizikas.

Kas yra investicija užsienio valiuta (*Forex*)?

3. Užsienio valiutų rinka (dar vadinama *Forex* rinka, FX rinka arba valiutų rinka) yra pasaulinė finansų rinka, kurioje prekiaujama viso pasaulio valiutomis. Tai

tarptautinis tinklas, neturintis fiksuotos, konkrečios vietos (jis yra decentralizuotas). Tai nebiržinių priemonių (OTC) rinka, kurioje brokeriai ir prekybos agentai (tarpininkai) vienas su kitu derasi tiesiogiai.

4. *Forex* rinkos dalyviai (pvz., bankai, investicinės įmonės, alternatyvaus investavimo fondai, smulkūs *Forex* brokeriai ir jūs – neprofesionalieji investuotojai) prekiauja užsienio valiutomis. Turėdami net ir nedidelę pinigų sumą ir prieigą prie kompiuterio bei interneto galite lengvai patekti į šią rinką ir naudotis įvairiomis *Forex* brokerių siūlomomis prekybos platformomis.
5. Investuotojams, kurie nėra aktyvūs ir vengia prisiimti didesnę riziką, nerekomenduojame investuoti į sudėtingas ar dideliu kintamumu pasižyminčias priemones, taip pat ir užsienio valiutas. Jei esate neprofesionalusis investuotojas ir ketinate investuoti į užsienio valiutas, visų pirma turėtumėte išsiaiškinti, kaip ši rinka veikia ir kokios galimos rizikos, susijusios su prekyba užsienio valiutomis, tik tuomet galėsite priimti pagrįstus investicinius sprendimus.
6. Jei abejojate savo sprendimu, kreipkitės patarimo į patikimą finansų patarėją, kuris nebūtų susijęs su *Forex* brokeriu.

Kodėl investuotojai turėtų vengti susitarimų su nelicencijuotomis ir neprižiūrimomis įmonėmis?

7. Daugelis įmonių arba *Forex* brokerių teisėtai siūlo įstatymuose numatytas paslaugas ir produktus, susijusius su prekyba užsienio valiutomis. Tačiau kai kurios įmonės nėra licencijuotos, todėl nėra prižiūrimos ir neturi teisės teikti šių paslaugų ar siūlyti produktų (įskaitant prekybos platformas).
8. Kai kuriais atvejais, kai ieškote *Forex* brokerių internete arba, kai į jus siūlydami šiuos produktus ar paslaugas kreipiasi įmonės ar jų atstovai, gali paaiškėti, kad jie konkrečiai nenurodo, ar yra prižiūrimi, arba melagingai tvirtina, jog yra registruoti, licencijuoti arba prižiūrimi. Pasitaiko tokių *Forex* brokerių, kurie melagingai tvirtina, kad yra registruoti, licencijuoti ir ESMA prižiūrimi – svarbu žinoti, kad ESMA neprižiūri ir nelicencijuoja investicinių įmonių, tad tokie teiginiai yra melagingi. Investicines įmones licencijuoja ir prižiūri tik ES šalių nacionalinės priežiūros institucijos.
9. Išsiaiškinkite, ar įmonės, siūlančios investicines paslaugas ar produktus, veikla yra licencijuota: visais atvejais, prieš sudarydami sutartis ir įsipareigodami, savo šalies priežiūros institucijoje pasitikrinkite, ar brokeris įtrauktas į brokerių sąrašą arba registruotas ir turi licenciją teikti investicines paslaugas ir siūlyti investicinius produktus.
10. Daugelis priežiūros institucijų sudaro ir atnaujina nelicencijuotų įmonių (ir (arba) interneto svetainių), teikiančių *Forex* paslaugas, sąrašus.
11. Jei įmonė neturi licencijos (arba nėra prižiūrima), ji neturi laikytis investuotojų apsaugos taisyklių: kliento turto apsaugos užtikrinimo, aiškios informacijos teikimo, rizikos atskleidimo, tinkamumo taisyklių ir skundų nagrinėjimo tvarkos.

Kokios yra pagrindinės rizikos, siejamos su neprofesionaliesiems investuotojams skirta *Forex* prekyba?

Sudėtingumas

12. Dauguma *Forex* sandorių yra sudėtingesni. Turėtumėte būti itin atsargūs, jei nesuprantate tam tikrų sandorių dėl valiutų išvestinių priemonių struktūros.
13. Prieš priimdami sprendimą prekiauti, turėtumėte atidžiai apgalvoti savo investavimo tikslus, patirtį ir tai, kokią riziką galite prisiimti.

Kintamumas

14. Valiutos kursų svyravimus lemia keli veiksniai, pavyzdžiui, politinė padėtis, palūkanų normos, pinigų politika ir infliacija. Svyravimus sunku prognozuoti, o rinkos pokyčiai dažnai būna staigūs ir jums gali būti itin nuostolingi. Tai paveiks jūsų *Forex* sandorį ir su juo susijusį galimą pelną ar nuostolį.

Finansinis svertas

15. Norėdami pradėti prekiauti, turite deponuoti savo *Forex* brokeriui sutartyje nustatytą pinigų sumą (angl. *Margin*). Deponavę net ir nedidelę pinigų sumą, galėsite prekiauti didelėmis valiutų sumomis, nes *Forex* prekyboje naudojamiems produktams taikomas didelis „finansinis svertas“.
16. Kuo šis svertas didesnis, tuo didesnė tikimybė, kad prarasite visą investiciją, jei valiutų kursai pajudės jums nepalankia kryptimi. Finansinis svertas tuo didesnis, kuo mažesnė pradinė indėlio suma, palyginti su sandorio verte.
17. Pradėdami investuoti naudodami finansinį svertą, *Forex* brokerio turite paklausti, kas atsitiks, jei jūsų investicija bus nuostolinga. Labai svarbu suprasti, kad nepaisant to, kad finansinis svertas gali padidinti investicijos grąžą, jis taip pat gali padidinti ir nuostolius. **Iškyla rizika, kad jūs galite prarasti dalį, visą ar net didesnę už investuotą sumą.**
18. Gali būti, kad nuostolio atveju *Forex* brokeris likviduos turimas pozicijas, dėl ko jūs neteksite deponuotų pinigų. Dėl to gali labai išaugti jūsų nuostoliai.
19. Tarkime, kad jūs investuojate 100 eurų, o jūsų sumai priskiriamas finansinis svertas lygus 200 kartų. Tokiu atveju, kai priemonės vertė sumažės 10 proc., jūs būsite skolingas 2 000 eurų (10 proc. padauginta iš 200). Taip pat jums gali tekti papildomai sumokėti sandorio mokesčių ir (arba) finansavimo mokesčius.
20. Kai kuriose ES šalyse plinta praktika, kai neprofesionalieji investuotojai, siekdami didesnės investicinės grąžos, investuoja *Forex* valiutų rinkoje prisiimdami nepamatuotą riziką ir taip patiria didelių nuostolių. **Svarbu įsidėmėti – niekada neinvestuokite pinigų, kurių negalite sau leisti prarasti!**

Rinkodaros akcijos

21. Kaip ir bet kurio kito finansinio produkto atveju, svarbu atidžiai perskaityti reklaminę medžiagą, sutartį ir kitus teisinius dokumentus. Būkite atsargūs, nes kai kurie reklaminiai pranešimai gali būti klaidinantys, t. y. skatinantys investuoti neišsiaiškintus su tuo susijusios rizikos ar mokesčių. Be to, jus gali padrašinti investuoti siūlomi mokymai ar prekyba „virtualiais portfeliais“. Kai kurie *Forex* brokeriai rengia trumpalaikes reklamines akcijas, pavyzdžiui: „nuo kiekvienos 500 eurų sumos uždirbsite 10 proc., jei atsidarysite sąskaitą lapkričio mėn., – kreipkitės jau dabar“. Nepasiduokite spaudimui „lengvai“ užsidirbti pinigų.
22. Nepamirškite, kad tam tikra rizika yra būdinga visiems finansiniams sandoriams – jokių garantijų nėra ir kiekvienu atveju galimybė prarasti pinigus išlieka. Neinvestuokite, jei gerai nesuprantate, kaip veikia *Forex* prekyba.

Prekyba internetu

23. Prekiaudami *Forex* elektroninėse platformose turėtumėte būti atsargūs, nes naudojama programinė įranga sandorius užsienio valiuta sudaro automatiškai, todėl galite prarasti vykdomo sandorio kontrolę, negalėsite jo atšaukti.
24. Taip pat turite būti atsargūs, jei jūsų prašo pateikti kredito kortelės duomenis, kad būtų pradėta *Forex* prekyba. Pinigai iš jūsų sąskaitos gali būti nurašomi tiesiogiai ir be jūsų sutikimo, tokiu atveju juos susigrąžinti bus labai sunku.

Daugiau informacijos

25. Jei turite klausimų ar dėl ko nors abejojate, turėtumėte susisiekti su savo šalies priežiūros institucija. ESMA svetainėje rasite visų nacionalinių priežiūros institucijų sąrašą ir jų interneto svetainių adresus.